

פרשת וירא

אברהם והניסיון

חשיבותו של הנושא הנבחר

בחרנו לעסוק בסיפור עקדת יצחק, סיפור ידוע, אך מורכב ולא פשוט להבנה. בסיפור זה מסופר על ניסיון קשה שאברהם נדרש לעמוד בו, ניסיון שבו נבחנה נאמנותו לאל. אברהם עמד בניסיון והסוף היה סוף טוב, אולם לנו לא קל להבין את דרישתו של האל, בעיקר בגלל האכזריות המתבטאת בה (דרישה מאב להרוג את בנו), וגם משום שבאותה תקופה הקרבת בנים הייתה חלק מעבודת האלילים, ומעשה זה נאסר במפורש בתורה. שחר, התלמיד הכותב הפעם במדור **מפרשה לדרשה**, מתקשה להבין את הציווי, ובסופו של דבר בוחר לעסוק בהתמודדות שלו עם הסיפור המורכב ולראות בה ניסיון ואתגר אישי.

גם במדורים **יש לי מושג? ובאופן אישי** בחרנו לעסוק בניסיון כאתגר. חיינו מלאים אתגרים הדורשים מאתנו התמודדויות – לעתים ההתמודדות היא גופנית, כמו עמידה במסלול טיולים קשה, ולעתים היא ההתמודדות נפשית, כמו עמידה בלחץ לפני מבחן. יש התמודדויות חד-פעמיות ויש החוזרות יום-יום, לעתים אנו עומדים בניסיון ולעתים נכשלים. עמידה באתגר מעניקה תחושת סיפוק וכוח, וזו סיבה טובה להמשיך להתמודד עם אתגר קשה ולא לוותר בקלות. בכל התמודדות עם אתגר חדש אנו שואפים להצליח, אך יש לזכור תמיד שיש סיכוי שניכשל, ושאינן אדם שלא נכשל מעולם. אפשר לראות גם בהתמודדות עם כישלון – אתגר וניסיון...

כתוב בפירוש - עוד פירוש על מדור הפרשנות

לפני שנעבור לניתוח הטקסט במדור נציין עובדה חשובה – כדי להימנע מאריכות ומסרבול, לא הבאנו הפעם את כל פירושו של הפרשן חזקוני לביטוי. דבריו של יוני (הילד הדובר ב"בלון" השלישי) משלימים חלקים מהמשך הפירוש ומציגים אותם בשפה פשוטה.

במדור הפעם דן הפרשן חזקוני בשאלה: **למי היה מיועד הניסיון?**

לניסיון יכולים להיות שלושה "נמענים": א. ניסיון המיועד **למנסה עצמו**. למשל, מעסיק הבוחן מועמד לעבודה, ומעוניין בעצמו בתוצאות הניסיון (האם המועמד מתאים לתפקיד או לא). ב. ניסיון שבו המנסה מעוניין להוכיח **לאדם שהוא מנסה אותו**. למשל, הורה המעוניין להוכיח לילדו שהוא, הילד, מסוגל לעשות דבר-מה לבדו. ג. ניסיון המיועד להוכיח, להראות, דבר-מה **לגורם שלישי**.

בקטע מתוך דברי חזקוני המובא בחוברת לתלמידים, טוען הפרשן שניסיון העקדה לא היה מיועד לאלוהים (המנסה) עצמו, שכן הוא אל כול-יודע. בפירוש המלא של חזקוני הוא אומר: **אלא הביאו לידי ניסיון לפני מידת הדין שהייתה מקטרגת עליו, ולהודיע לבריות כמה נדבו לבו לעשות רצון בוראו ולא יוכלו לקטרג עליו. לפי דברים אלו, הניסיון היה מיועד להוכיח את עוצמת אמונתו של אברהם לשני "גורמים שלישיים": למידת הדין ולבריות, שקטרגו עליו (כלומר, האשימו את אברהם, טענו שלא יעמוד בניסיון, כפי שאפשר לראות גם במדרש המובא במדור "נאה דורש").** יוני (הילד מה"בלון" השלישי), מספר לשאר הילדים על האפשרות שהניסיון היה מיועד לאנשים אחרים. אפשרות זו מעוררת את השאלות – לאילו אנשים הכוונה? ואילו סיבות היו לאל להודיע לאנשים על צדקתו של אברהם? אפשר לשאול את התלמידים אם הם מסכימים עם גישתו של חזקוני, ולמי **לדעתם** היה הניסיון מיועד.

נאה דורש - עוד מילת הסבר על מדור המדרש

מדרש זה הוא ניסיון נוסף של חז"ל להסביר מדוע בחר אלוהים באברהם לאבי האומה. שלא כמו בחירות אחרות, שיש להן צידוק בכתוב (כמו בחירתו של נח משום שהיה "צדיק תמים"), לבחירתו של אברהם אין נימוק בתורה. אולי בעקבות זאת התפתח הרעיון שאברהם נבחר לאחר עשרה ניסיונות שאלוהים העמיד בפניו, והוא עמד בכולם. המקור למסורת על עשרת הניסיונות הוא הפסוק המופיע בפרשת וירא, ועל פיו עקדת יצחק היא ניסיון: "וְהָאֵל הִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם". הרמב"ם מונה את עשרת הניסיונות שחז"ל דיברו עליהם, ובהם: ההליכה לכנען, הירידה למצרים בעקבות הרעב, ברית המילה ועוד.

פירוט הקשר בין המשל לנמשל: המשל מציג את אברהם **כידידו של המלך** – **הקב"ה**. לאחר **שהמלך נתן לאהוב ממון** (בנמשל: **אלוהים נתן לאברהם את בנו יצחק**), טענו נגדו **אנשי הארמון** ("**מידת הדין**") שאינו ראוי לאמון זה והציעו להעמיד אותו במבחן קשה יותר – **השבת הממון** (בנמשל: **עקדת יצחק**, שלהבדיל מהניסיון בממון היא ניסיון בגוף). לסיום המשל אין מקבילה בנמשל, אך אפשר להבינו על פי הסיפור התנ"כי: אברהם מוכן לעקוד את בנו, ובעקבות זאת "מידת הדין" ומלאכי השרת חוזרים בהם בהם מתלונתם, ואלוהים מבטיח לאברהם שזרעו יהיה רב ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים.

כדאי לעיין שוב במדריך לפרשת נח, שם הרחבנו מעט יותר באשר לשימוש במשלים במדרשי חז"ל. הזכרנו שם כי פעמים רבות אין הלימה מוחלטת בין המשל לנמשל, וכך קורה גם במדרש "שלנו".

* במדרש המקורי מוזכרת גם תלונתם של מלאכי השרת. השמטנו אותה כדי לפשט את המדרש.

מצד שני – לפיתוח הדילמה המוצגת

הדילמה עוסקת בשאלה אם חשוב להתנסות בניסיונות גם אם הם אינם הכרחיים.

האם כדאי להעמיד אדם בניסיון? מתי כן ומתי לא? מצד אחד, בניסיון שאינו הכרחי אדם יכול להיכשל ולעשות מעשה לא ראוי שבנסיבות אחרות לא היה עושה. מצד אחר, הניסיון, גם אם אינו הכרחי, הוא הזדמנות לאדם להוכיח את ישרו, את נאמנותו, או להראות תכונות טובות אחרות שלו.

נקודות לדין: אם המורה יודעת בוודאות שיהיו תלמידים שיעתיקו – האם אין היא מכשילה אותם ביודעין? האם הניסיון המתואר כאן נועד לתלמידים (להביא אותם להכיר ביכולותיהם וביושרם), או למורה עצמה (המעוניינת לבחון את יושרם של תלמידיה)?

